

PERZISZTÁLÓ PRIMITÍV REFLEXEK SZEREPE A TANULÁSBAN 1–3. ÉVFOLYAMON**D. Molnár Éva *, Nagy Ágnes Virág ****

* SZTE Neveléstudományi Intézet

** Testnevelési és Sporttudományi Intézet, Szeged

Kulcsszavak: tanulás; primitív reflexek; mozgásfejlesztés

Piaget kutatásai óta bizonyított, hogy a mozgás és az értelmi képességek fejlődése egymással szoros összefüggést mutat. A tanulási problémákkal küzdő tanulók esetében mindig is elsődleges formának számított a mozgáson keresztül történő fejlesztés (Schott és Rossor, 2003), napjainkban a többségi tanulók kapcsán is felmerül ennek létjogosultsága (pl. alulteljesítés miatt). A fejlődés, az idegrendszer alapjait a magzati élet során megjelenő primitív reflexek képezik, melyek segítik a születést és az első életév során a túlélést. Ezek a reflexek a tipikus fejlődés során eltűnnek (legátlódnak), azonban ha valami miatt fennmaradnak (perzisztálnak), az az idegrendszer éretlenségére, a fejlődési folyamat megváltozására utalhat. Ennek következményeként tanulási nehézségek, részképesség-zavarok, magatartászavarok alakulhatnak ki (Goddard, 2005). Kutatásunk célja annak megvizsgálása, hogy az általános iskola első három évfolyamában kimutatható-e perzisztáló primitív reflex, és ha igen, az milyen összefüggésben áll a tanulók tanulásával (induktív gondolkodásával, erőfeszítésalapú kontrolljával) és családi háttérével. A vizsgálatban összesen 98 (1–3. évfolyamos) tanuló vett részt két általános iskolából, valamint a tanulók szülei (N=90). A tanulókat egyrészt egyéni vizsgálati helyzetben, másrészt elektronikus úton mértük. A primitív reflexek meglétét, az egyensúlyérzéket és a mozgás összerendezését egyéni vizsgálatban, hat feladaton keresztül tártuk fel (a maximális pontszám 48). A kísérletvezető ismertette a feladatokat, végeztette a felmérést, és 1-2 pedagógus pontozta a végrehajtást. A vizsgálatokat videóra rögzítettük. A tanulás általános képességeként az induktív gondolkodás fejlettségét vizsgáltuk az e-Dián keresztül (Osztályozás, Sorozatok, Analógiák képzése, összesen 36 item). Ezekon kívül néhány feladat a géphasználat fejlettségét is vizsgálta (17 item). A szülői mérőeszköz-csomag két kérdőívet tartalmazott: az egyik a primitív reflexek viselkedésben megnyilvánuló jeleire vonatkozott (20 item), a másik az erőfeszítésalapú kontrollt – mint az önszabályozás komponensét – vizsgálta (TMCQ-EC – 83 item; Simonds és Rothbart, 2004). Az eredmények azt mutatják, hogy az 1. évfolyamosok 60%-ánál, a 2. évfolyamosok 41%-ánál, míg a 3. osztályos tanulók 50%-ánál figyelhető meg a vizsgált primitív reflexek 50%-os jelenléte. A nemek szerinti csoportosítás azt mutatja, hogy a fiúk 66%-ánál, míg a lányok 60%-ánál figyelhető meg a primitív reflexek 50%-os jelenléte. Sem az évfolyamok között, sem a nemek alapján nincs szignifikáns különbség e tekintetben. Az összefüggés-vizsgálatok során kiderült, hogy azok a tanulók, akiknél jobban megfigyelhetők a perzisztáló reflexek, alacsonyabb induktív gondolkodással rendelkeznek ($r=-0,24$; $p=0,01$). A perzisztáló primitív reflexek és az induktív gondolkodás közötti kapcsolat felhívja a figyelmet a célzott mozgásfejlesztés szükségességére, a szándékos fejlesztő beavatkozásra iskolai kereteken belül.

D. Molnár Éva a tanulmány megírása alatt Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban részesült.